

Om te zien een nieuwe aarde (1): Dat ik aarde zou bewonen
Toespraak Broederlijk Delen – campagne 2018

Beste mensen,

Inleiding:

In Genesis hoofdstuk 9 sluit God een verbond met Noach en zijn nakomelingen. Met Noach de rechtvaardige, die volstrekt geen kwaad deed, lezen we in de voorafgaande hoofdstukken - en dat in tegenstelling tot de andere mensen die er blijkbaar veel kwaad hebben aangericht, met hun vernietiging als gevolg: de zondvloed. God sluit een verbond met Noach aan wie hij – zo staat er - veel vreugde beleeft. “Nooit meer zal een vloed de aarde verwoesten. En als teken van dit verbond tussen mij en de aarde, plaats ik een boog in de wolken,” zegt God.

Wat een prachtig antropomorf verhaal over de verhouding tussen God en mens, over het ontstaan van een verbond van God met de mensen, over de opdracht van de mensen om van hun kant dit verbond waar te maken....

We weten uit de Bijbelse geschiedenis van het volk van God dat dit een hobbelig parcours wordt. Het volk zal steeds weer ontrouw zijn aan dit verbond, het valt voor de valse goden (geld, macht, prestige), doet ongerechtigheid,... Dat volk van God neemt het niet zo nauw met de Tora en het moet door Mozes, door Abraham, door de profeten steeds weer opgeroepen worden tot bekering. Dat verbond, wat is dat? Dat verbond gaat over de droom van God met deze wereld en de mensen, over de uiteindelijke bedoeling van God met zijn schepping.

In deze vastencyclus van De Lier krijgt die droom de titel ‘Om te zien een nieuwe aarde’. Die nieuwe aarde is de situatie waarin de mens eindelijk in harmonie zal leven met de andere mensen, met al wat leeft, met deze planeet en uiteindelijk zo met God. Een aarde waar Gods gerechtigheid zal heersen, waar God alles in allen zal zijn...

Maar die droom van God met de mens en de wereld wordt steeds weer weggespoeld. Niet zozeer door de woede en ontgoocheling van God, maar wel door de vloedgolven van onze eigen blindheid en egoïsme.

Vandaag wil ik het hebben over één van die vloedgolven die onze wereld overspoeld en die veel mensen bij ons niet zien of niet willen zien: de vloedgolf van HONGER & ONDERVOEDING

Wat is honger?

Wat is honger? Hoe denken mensen over honger? Broederlijk Delen liet een representatieve enquête doen bij de Vlamingen. En wat bleek: Honger is voor de meeste Vlamingen vooral een gevoel dat ze zelf ervaren: een grommende maag, trek of zin in eten, een onaangenaam gevoel (flauwte, gebrek aan energie), een ‘biologisch signaal om te eten’. Slechts een minderheid (26%) associeert het met armoede en onrecht in de wereld.

En toch is honger een nijpend, wereldwijd probleem.

Ik noem de cijfers: 815 miljoen mensen op deze wereldbol lijden honger. Daarbovenop 2 miljard mensen ondervoed. Cijfers die na een gestage daling, voor het eerst in meer dan 10 jaar weer stijgen. Dit is enorm onrechtvaardig.

Want onze wereld produceert voldoende voedsel om haar bevolking bijna tweemaal te voeden. Toch lijden 1 op 9 mensen honger. En de meerderheid onder hen zijn zelf boeren, dus mensen die zelf voedsel produceren en van wie je zou denken dat ze zelf geen honger of ondervoeding kennen. Dat bewijst dat honger geen gevolg is van een productietekort, maar een politiek probleem: een kwestie van beleidskeuzes.

Globaal voedsel- en landbouwsysteem

Het zit grondig fout met ons globaal voedsel- en landbouwsysteem. Het voedsel geraakt niet bij de mensen die het echt nodig hebben. Het voedsel wordt blijkbaar geproduceerd op basis van de vraag van 'rijkere' mensen en bevolkingsgroepen, overal ter wereld. Dus voor hen die het kunnen betalen, en niet voor wie arm is. We zien inderdaad dat honger en ondervoeding samenhangen met armoede. Wie arm is valt uit de boot: ook op het vlak van voedselvoorziening. Want wie geen middelen heeft kan geen eten kopen.

We zien bij de voedselproductie wereldwijd vooral investeringen in grootschalige, industriële landbouw om aan de meest absurde vragen te kunnen voldoen, terwijl de kleinschalige lokale landbouw gewoon verwaarloosd wordt. En dat terwijl die kleinschalige landbouw eigenlijk voor 70% van de voedselproductie wereldwijd instaat. Dit zijn dus totaal scheefgetrokken verhoudingen: voedsel is een koopwaar geworden, zoals andere producten, met alle gevolgen van dien.

Een mooi voorbeeld is Oeganda, het campagneland dit jaar. Zeer vruchtbaar land, produceert voldoende voedsel en toch zijn 25% van de gezinnen er ondervoed. Hoe kan dat?

Omwille van de bevolkingsgroei bezitten de boeren steeds kleinere stukken grond. De overheid stimuleert hen om marktgewassen (koffie en thee) voor de export te planten. Die brengen meer op (en deviezen voor de overheid) maar omdat ze minder grond hebben is er onvoldoende voedselproductie voor eigen gebruik. De eenzijdigheid van cash crops de boeren kwetsbaarder. En dan heb je de klimaatverandering: langere droge seizoenen, onverwachte hevige regens, slechte oogsten. De boeren krijgen het steeds moeilijker en ze verdienen niet genoeg om extra eten te kopen waardoor hun maaltijden erg eenzijdig zijn (veel koolhydraatrijke voeding, weinig groenten en fruit). Dus in plaats van gezond en gevarieerd te kunnen eten, eten de gezinnen posho (maniokbrij) met bonen en dat leidt op termijn tot ondervoeding.

De overheid zelf zet helemaal niet in op de voedselveiligheid van haar eigen bevolking, maar kiest voor het geld vanuit de export. Dus veel voedsel voor de export en 25% van de eigen gezinnen zijn ondervoed.

Het verhaal van Grace:

Grace Ninseka was iemand die zeer arm was: samen met haar man en zeven zonen woonde ze in een lemen hut waar het door regende. Grace had zelf bijna geen grond en kon nauwelijks van de landbouw overleven. Over het verleden zegt ze: "Ons gezin at toen maar één keer per dag. De kinderen gingen vaak met honger naar bed. Ik had niet genoeg geld om ze naar school te sturen."

Dankzij de tussenkomst van partnerorganisatie van Broederlijk Delen COSIL won Grace uit Oeganda de strijd tegen honger. Ze kreeg eenmalig 53 euro om een handeltje in maniok op te starten. Met de winst uit de verkoop verbeterde ze de levensomstandigheden van haar gezin. Daarnaast sloot Grace zich ook aan bij een lokale spaar- en kredietgroep. Zo kan ze geld opzijleggen voor haar onderneming of voor medische kosten of schoolgeld. COSIL stimuleerde haar ook om een moestuin aan te leggen, een belangrijke aanvulling op de eenzijdige maaltijden.

In de afgelopen twee jaar is het leven van Grace en haar gezin veel verbeterd. Ze hebben geen honger meer en er staan zelfgekweekte groenten op het menu. Het hele gezin geniet mee van haar succesvolle onderneming: haar man bouwde een nieuw stenen huis, de kinderen kunnen naar school en zelf droomt ze van een uitbreiding van haar onderneming. Grace is nu een voorbeeld voor vele vrouwen die vastzitten in armoede.

Wereldwijd ondersteunen onze lokale partnerorganisaties meer dan 200.000 kleinschalige landbouwfamilies zodat ze hun gezin kunnen voeden met voldoende, gevarieerd én gezond eten. We promoten familiale landbouw op een ecologische manier. – agro-ecologie. Deze kleinschalige en duurzame vorm van landbouw geeft mensen op het platteland rechtstreeks een inkomen en is de meest efficiënte manier om armoede, en dus ook honger, te bestrijden en te voorkomen.

Het systeem veranderen

Maar we doen meer. Want het hele landbouw- en voedselsysteem moet anders. Daarbij voert Broederlijk Delen een krachtig pleidooi voor een rechtvaardig landbouw- en voedselbeleid. Deze overtuiging wordt onderbouwd door internationale studies. Maar het vraagt moed van beleidsmakers en politici om andere politieke keuzes te maken. Keuzes voor een voedsel- en landbouwbeleid dat goed is voor natuur en klimaat. Dat een eerlijk loon garandeert voor boeren wereldwijd. Dat investeert in productie voor de lokale markt en dat de productie van gezond, gevarieerd en betaalbaar voedsel aanmoedigt voor iedereen. Dat is mogelijk!

Met een petitie verzamelen wij steun bij de bevolking om deze eisen kracht bij te zetten. Zo willen we honger definitief de wereld uithelpen. Recht op voedsel is immers een mensenrecht! Maar ook onze eigen keuzes als consumenten hebben een belangrijke impact. Als we drie keer per dag eten dan stemmen we ook drie keer per dag. We kunnen kiezen voor lokaal geproduceerde groenten en fruit, die met respect voor de natuur werden gekweekt en waarvoor de boer een eerlijke prijs krijgt – dat is een prijs die hoger ligt dan de kosten om het voedsel te kweken -, en als we dan beroep doen op voedsel uit verre landen, dan kunnen we kiezen voor Fair Trade... Het is jammer om te zeggen maar onze verslaving aan goedkoop voedsel zorgt ervoor dat een onrechtvaardig en onduurzaam landbouw- en voedselsysteem in stand wordt gehouden. Maar als we als consumenten ons gedrag beginnen veranderen dan moet het systeem volgen...

De droom van God met deze aarde is zeker dat elke mens voldoende voedsel heeft om een menswaardig leven te leiden. Als God het voor het zeggen had, dan zou geen mens nog honger lijden. Dan zullen wij zien “die nieuwe aarde.” Maar we moeten niet wachten op God. Gods handelen in de Schrijft is altijd een uitnodiging, een opdracht om er zelf mee te beginnen: zelf meebouwen aan deze nieuwe aarde. Dat is onze opdracht. En vergeet zeker niet de petitie van Broederlijk Delen te ondertekenen op watishonger.be, ook dat is handelen, maar op een meer structureel-politiek niveau. Help honger de wereld uit!

Karel Ceule
De Lier, 18 februari 2018